

UNIVERZITA
KARLOVA
V PRAZE

Evangelická
teologická
fakulta

Jan Roskovec, Th.D.
Katedra Nového zákona
tel.: +420 221 988 411
fax: +420 221 988 215
e-mail: ros_kovec@etf.cuni.cz

Oponentský posudek diplomové práce

Martin Hrubeš: Dvanáct základů hradby

předloženo v r. 2010 na UK ETF, obor Nový zákon, vedoucí práce Doc. Jiří Mrázek, Th.D.

1. K formě

Práce je *rozsahe*m poměrně útlá – 50 stran vlastního textu, rozvržena do 11 kapitol. *Úprava* je celkem dobrá, vadou na kráse jsou ovšem tabulky (str. 23, 34, 39), které by vypadaly mnohem lépe, kdyby byly vytvořeny pomocí funkce běžně k tomu textovými editory poskytované. V obsahu na str. 5 chybí paginace jednotlivých kapitol. Řecké a hebrejské výrazy jsou převážně foneticky přepsány – s výjimkou tabulky na str. 34, kde je však punktace hebrejských termínů neúplná, očividně vinou nepozorného kopírování z BibleWorks! Podobně řečtina na str. 38 je defektní (koncové sigma; navíc celkem zbytečně uvádějící název díla v originále). Systém *citací* vychází z harvardské konvence (ve zkrácené podobě v patových poznámkách uváděno jen příjmení autora a rok vydání), té by měla odpovídat i forma plných bibliografických údajů v seznamu literatury; navíc tento systém není uplatněn úplně důsledně (viz např. pozn. 55 na str. 38). *Struktura* práce je vyznačena desetinným členěním, které je však u výkladu po verších (str. 14–22) spíše matoucí a rozhodně nadbytečné. Typografickým nešvarem je také užití dvojí velikosti písma v jednom odstavci (např. str. 13).

Jazyk výkladu je převážně na slušné úrovni, jen výjimečně se objeví neobratné formulace – např. „zlato vyjadřuje vlastnost...odrážet“ (str. 18) – spíše: schopnost. Tam, kde je „Beránek“ metaforickým označením Krista, by bylo dobře psát důsledně velké B. Správně píšeme „Hippolytos“ (str. 16), v české lingvistické terminologii se ustálil termín „konjunktiv“, nikoli „subjunktiv“ (str. 11, zřejmě vlivem anglické literatury).

2. K obsahu a metodě

Práce je věnována jasně vymezenému novozákonnímu textu Zj 21,19–20, kde jsou vyjmenovány drahé kameny zdobící základy „nebeského Jeruzaléma“. Klade si za cíl především „pokusit se o identifikaci drahých kamenů“ a najít význam tohoto výčtu v kontextu celé perikopy popisující z nebe sestupující Boží město jako závěr dějin (Úvod, str. 6). Na cestě k tomuto cíli podniká, byť někdy velmi stručně, většinu úkonů, které exegetické řemeslo vyžaduje: sleduje v souvislém výkladu širší perikopy Zj 21,9–

27 (kap. 5), předesílá tomuto výkladu krátkou „textovou a literární analýzu“ (kap. 3) a přehled kontextu perikopy v knize Zj (kap. 4), ptá se po starozákonním pozadí symboliky drahých kamenů (kap. 6). Tam si všímá zvláště tří textů: popisu velekněžského náprsníku v Ex 28,21, popisu bohatství týrského krále v Ez 28,13 a líčení nového Jeruzaléma v Iz 54,11–12. Samostatnou (avšak kratičkou – jen str. 33) kapitolu věnuje zajímavé anomálii Septuaginty, jejíž verze Ez 28,13 se liší od hebrejského znění a kopíruje text Ex 28,21. V kap. 8 se soustřeďuje na otázku identifikace biblických drahých kamenů, jejich přiřazení dnešním mineralogickým názvům. Ukazuje, že úplná a jednoznačná systematizace zde není možná, neboť nesouhlasí starověká a dnešní hlediska určování kamenů. V následující 9. kap. (str. 48–49) podobně skepticky pohlíží na pokusy o jednoznačné přiřazení symbolických významů jednotlivým vzácným kamenům. Řešení otázky po významu kamenů v obrazné řeči Zj pak hledá v obecnějším pohledu na jejich vlastnosti, a to ve dvou ohledech: v jejich zvláštním vztahu ke světlu (průsvitnost, barevnost) a v jejich tvrdosti (kap. 10). Všimá si toho, že charakteristickým využitím vzácných kamenů ve starověku byly nejen šperky, nýbrž také pečeti (kombinace ozdoby a znaku totožnosti), případně magická ochrana nositele. V závěrečné kap. 11 se autor pokouší shrnout závěry pro výklad uvedeného místa ve Zj 21: dospívá k tomu, že drahokamy v základech hradeb zdůrazňují jejich pevnost, „zajišťují městu bezpečí“ (str. 56).

To je ovšem závěr celkem vágní, nijak zřetelně z předloženého zkoumání nevyplývá a docela dobře by bylo možno k němu dospět i bez něj. Práce tak působí převážně jako shromaždiště informací, jejichž relevance pro interpretaci biblického textu není zřejmá. Je z ní ovšem zřejmé, že autor s literaturou, kterou uvádí v seznamu, také pracoval; občas s ní vede inteligentní rozhovor. Ten se však nikdy nerozvine do podrobnější argumentace. Autor své názory většinou jen nadhodí, aniž by je podrobněji zdůvodnil. Výjimkou nejsou paušální prohlášení bez uvedení dokladu. Tak např. na str. 15 mluví bez upřesnění o „církevní tradici“, která „jednoznačně“ přiřadila jaspis apoštolu Petrovi, na str. 30 o „jednom z textů z Kumránu“. Na str. 25 se odvažuje velmi jednoznačného symbolického výkladu Zj 4,3 bez jakékoli argumentace: „Pokud sedící na trůnu zářil bíle a červeně, pak bílá znamenala čistotu a neposkvrněnost a červená oheň a krev. Obě společně pak oběť Beránkovu.“ V této části se vůbec dosti lopotně potýká s otázkou, jak smaragd uvést do srozumitelné souvislosti s barvou duhy. Domnívám se, že by tu bývalo pomohlo přesné čtení, které autor uplatnil např. při výkladu v. 21,23 (str. 21): jde tu o duhu „smaragdového vzhledu“ (ἵρις ... ὁμοίως ὁράσει σμαραγδίνω), čímž může být míněn prostě duhový *oblouk*, bez důrazu na duhovou *barvu*.

Významné nepřesnosti se autor dopouští na str. 19, kde odkazuje na Mrázkův komentář ke Zj. Jednak jde (na 2. řádku předposledního odstavce) o doslovný citát, který by jako takový měl být uveden v uvozovkách, jednak je tento citát uveden zavádějícím způsobem. Mrázek výklad významu kamenů jako „ochrany proti nežádoucím vlivům“ uvádí jen jako jeden z mnohých, na konci výčtu (bod f, str. 234 komentáře), a nenaznačuje, že by jej preferoval. Autor jej zde označuje jako „neadekvátní“, vzápětí se však rozhoduje pro výklad drahokamů jako „metafory trvalého pokoje“ a „symbolu věčného bezpečí Božího lidu“ (str. 20; sr. též str. 31). V čem je rozdíl onoho „neadekvátního“ a tohoto „přiměřeného“ výkladu?

Ve výkladu v. 22 (str. 20) autor uvádí jako jeden možný význam absence chrámu v nebeském Jeruzalémě skrytou polemiku „s židovskými představami, že schrána úmluvy nesmí být zničena...“. Jednak postrádám doklady těchto židovských představ, jednak není zřejmé, jak by měl *chrám* souviset se schránou úmluvy, která v době druhého chrámu už dávno neexistovala. V témže místě výkladu (str. 21) se autor pouští to zbytečného slovíčkaření: upozorňuje, že ve v. 22 se výslovně neříká, že chrám v novém městě není, pouze není vidět – je tu tedy zřejmé, avšak pouze „jako všudypřítomná záře“. Není jednodušeji vyjádřeno totéž, řekneme-li že chrám *není*, jeho funkci nahrazuje přítomná Boží přítomnost?

Příkladem nepřipustně vágního tvrzení může být i prohlášení „psychologové o snech říkají...“ na str. 56. Kterí psychologové, o jakých snech? Za poněkud ukvapený považuji myšlenkový skok od zjištění, že vize ve Zj mají „snovou logiku“ (tak přesvědčivě na str. 14, s odkazem na Mrázkův výklad Zj), k prohlášení, že v nich jde o záznam snu, v němž se Janovi splnilo jeho „velké přání“ (str. 56). Rozporuplně působí také úplný závěr (str. 56), kde vedle sebe stojí tvrzení, že obraz ve Zj je „projekcí Janova nitra“, a hned vzápětí prohlášení silně objektivizující: „taková bude věčnost“.

3. Hodnocení

Předložená práce je tedy především popisná: shromažďuje množství údajů, které se problematiky vzácných kamenů ve starověku i v Bibli týkají. Přináší i některé interpretační postřehy a závěry, ty však mají spíše podobu nadhozených nápadů. Smyslem písemných prací je učit se podávat tvrzení zdůvodněná a tento smysl předložená práce naplňuje jen chabě. Vztah mezi shromážděným materiálem a interpretačními závěry by se autor mohl pokusit vyjasnit při obhajobě. Třeba v odpovědích na následující otázky:

1. Jak se promítne přesná identifikace vzácných kamenů ve Zj 21,19–20 do výkladu této perikopy? V čem pomůže vědět přesně, které minerály měl autor Zj na mysli?
2. Jaké důvody vedou k preferenci výkladu, že kameny v představě autora Zj tvoří stupňovité základy pod zdmi města (str. 55)?
3. Je správné předpokládat, že Janovo líčení je záznam nějakého vidění (či dokonce konkrétně snu)?
4. Jaké důvody vedou k volbě motivu *pečeti* jako klíčového pro interpretaci kamenů v základech? Jak potom rozumět výpovědi, že základy byly kameny *ozdobeny* (v. 19, viz zdařilý výklad na str. 19, který si všímá obdoby Jeruzaléma s „nevěstou“)?

S těmito otázkami práci *doporučuji k obhajobě*, podle jejího výsledku navrhuji klasifikaci v rozmezí dostatečně (E) – uspokojivě (D).

V Nymburce 16. září 2010

Jan Roskovec